

**Plaatsingslijst van de
collectie van
prof. mr. P.A. Diepenhorst**

Levensjaren 1879-1953 (1904-1932)

samenstelling: drs. N.H.W. Verbeek

Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 72
Augustus 2016

Inleiding

Levensloop van prof. dr. P. A. Diepenhorst (1879-1953)

Pieter Arie Diepenhorst werd op 2 januari 1879 in Strijen geboren als zoon van Izaak Diepenhorst en Anthonia Overwater.

Hij bezocht het Gereformeerd Gymnasium te Amsterdam en studeerde vervolgens rechten aan de Vrije Universiteit; hij slaagde voor zijn doctoraal examen in 1900 en vestigde zich als advocaat in Amsterdam. In 1904 promoveerde Diepenhorst aan de VU op het proefschrift *Calvijn en de economie* en nog in het zelfde jaar aanvaardde hij de leerstoel staathuishoudkunde aan de juridische faculteit van de VU.

In zij inaugurele rede 'De klassieke school in de economie' sprak hij een voorkeur uit voor de 'historische school' en nam daarmee stelling tegen empiristische en positivistische tradities. Alhoewel hij daarmee in de lijn van Kuypers bleef, was hij hoofdzakelijk geïnteresseerd in de brede en praktische oriëntatie op de maatschappelijke actualiteit. Zijn wetenschapsbeoefening stond in functie van de gereformeerde emancipatie en de strijd om de sociale wetgeving; de grenzen tussen verschillende disciplines en tussen wetenschap en politiek hanteerde hij nogal ruim.

In 1926 kwam zijn positie aan de VU in opspraak door zijn aansluiting bij de kerken van het 'Hersteld Verband', totdat een speciale onderzoekscommissie van de VU-vereniging een bevredigend rapport overlegde inzake Diepenhorsts dogmatische opvattingen.

De politieke carrière van Diepenhorst begon in 1900, toen hij voorzitter werd van een der Amsterdamse kiesverenigingen; hij was voor de ARP lid van de Amsterdamse gemeenteraad van 1908-1913 en 1917-1920 en tevens enige tijd lid van het Centraal Comité en voorzitter van de rechtse fractie in de Provinciale Staten van Noord-Holland. Van 1911 tot 1927 was hij hoofdredacteur van het dagblad 'De Rotterdammer'. In 1919 had hij de leiding van het Tweede Christelijk-Sociaal Congres.

Diepenhorst behoorde tot een groep van 'jongeren' binnen de ARP die kritisch stonden tegenover de benadrukking van de antithese en Kuypers manier van leidinggeven; in 'De Rotterdammer' pleitte hij herhaaldelijk voor een reorganisatie van het partijbestuur. Hij ondertekende (als een van de 'Vijf Heren') de brochure *Leider en leiding in de ARP* uit 1915, die een antwoord was op de aanvallen van Kuypers op het kabinet-Heemskerk, op 'De Rotterdammer' en op de hoogleraren van de VU. Na Kuypers aftreden werden de 'malcontenten' sleutelposities aangeboden: Diepenhorst werd in 1920 lid van de Eerste Kamer en later ook medewerker van 'De Standaard'. (bron: *Biografisch woordenboek van Nederland*, deel 1, Den Haag 1979.)

Over het archief

Het archief bevat stukken betreffende drie onderwerpen: het geschil tussen Kuypers en Heemskerk c.q. de 'Vijf Heren'; het Tweede Christelijk-sociaal Congres; en de biografie van Diepenhorst over Heemskerk. Deze collectie is afkomstig van de universiteitsbibliotheek van de VU.

Het archief van P. A. Diepenhorst bevindt zich in de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief (collectie 300); daarbij behoort de inventaris: *Inventaris van de papieren afkomstig van P. A. Diepenhorst (1879-1953) en I. N. Th. Diepenhorst (1907-1976) en enige van hun verwanten*, Den Haag 1978.

Nico Verbeek
april 1988/augustus 1990

Plaatsingslijst

Stukken betreffende het geschil Kuyper-Heemskerk (Vijf Heren)

1. Correspondentie betreffende het conflict Kuyper-Heemskerk, 1913-1916.
1 omslag
2. *Een woord over de genummerde driestarren van dr. Kuyper*, mr. Th. Heemskerk, Rotterdam, 1915.
1 deel
3. Memorie van antwoord van dr. A. Kuyper, betreffende het conflict c.q. het scheidsgerecht (gedrukt), z.d.
1 stuk
4. Rapport betreffende het geschil Kuyper-Heemskerk, in het bijzonder de arbitrage, z.d.
1 deel
5. Krant artikelen betreffende de brochure *Een woord over de genummerde driestarren van dr. Kuyper*, 1915.
1 omslag
6. Spotprent uit *De Amsterdammer* getiteld 'St. Nicolaas-avond 1915: dr. Abraham Kuyper en de brochure der vijf afvalligen', 1915.
1 stuk

Stukken betreffende het Tweede Christelijk-Sociaal Congres

7. Brieven betreffende het ere-voorzitterschap van het Tweede Christelijk Sociaal Congres, 1919.
1 omslag
8. Brieven betreffende te houden referaten op het Tweede Christelijk Sociaal Congres, 1918-1919.
1 omslag
9. Foto's, 1904-1919.
1 omslag

Stukken betreffende de biografie over mr. Th. Heemskerk

10. Brieven betreffende biografische gegevens over Heemskerk en zijn familie, 1932.
1 omslag
11. Artikel uit *De Groene Amsterdammer* door prof. mr. S. van Brakel over Heemskerk, 1932.
1 stuk
12. Versjes van Heemskerk, aantekeningen van Diepenhorst over Heemskerk en een foto, z.d.
1 omslag

Aanvulling 1990

- Documentatie, verzameld door mevr. Oosterbaan, medewerkster Historische Commissie, z.d.
1 omslag

Register op de namen van afzenders van de brieven
(verwijzing naar de inventarisnummers)

Anema, prof. mr. A., 1	Lovinck, dr. H. J., 8
Boer, dhr. de, 10	Pierson, dr. H., 7
Colijn, dr. H., 8	Sasse van Ysselt, jhr. mr. A. F. O., 10
Crommelin, mej. H. W., 8	Savornin Lohman, jhr. mr. A. F. de, 7
Diemer, H., 7	Schokking, mr. J., 7,8
Geer, jhr. mr. D. J. de, 8	Schoonhoven, J., 10
Heemskerk, C. J., 10	Schorer, jhr. mr. K. J., 8
Heemskerk, J. F., 10	Slotemaker de Bruïne, prof. dr. J. R., 8
Heemskerk, mr. Th., 1	Smeenk, C., 8
Heemskerk-Zaremba, mevr., 10	Snoeck Henkemans, J. R., 7,8
Idenburg, A. W. F., 10	Vries, prof. dr. F. de, 8
Kruger, J., 10	Vries Cz, mr. S. de, 1
Kuyper, dr. A., 1,7	Wilde, mr. J. A. de, 8